

Hvordan forstå Fadervor?

Af Carsten Hjorth Pedersen

Som en hjælp til at forstå, hvad der menes med teksten i *Katekismus Updated*, gives her nogle forklaringer. I hvert afsnit citeres først teksten fra *Katekismus Updated*, dernæst følger forklaringen.

Indledning

Vor Fader, du som er i himlene!

Det vil sige: Gud indbyder os til at tro, at han er vores almægtige Far og vi hans børn, for at vi trygt skal bede til ham, som børn beder deres far eller mor om noget.

Forklaring

Indledningen til Fadervor understreger, hvem vi beder til: Vores far, som er i himlene. Eller som forklaringen siger: Vores almægtige far. Hermed siges to vigtige ting om Gud: 1) Han er vores far, med al den nærhed, varme og tryghed, som dette ord dækker over. Kort sagt: Gud *vil* komme os til hjælp. 2) Han er i himlene, og han er almægtig, med al den styrke, magt og autoritet, som det dækker over. Kort sagt: Gud *kan* komme os til hjælp.

Han, som vi beder til, har altså både vilje og evne til at hjælpe os. Tænk, hvis Gud kun havde vilje til at hjælpe, men ikke evne dertil! Eller tænk, hvis Gud nok havde evne til at hjælpe os, men ikke vilje til det! Men nu er han altså *far i himlene*. Han er vores *almægtige far*. Derfor kan vi frimodigt bede Fadervor.

Den første bøn

Helliget blive dit navn

Det vil sige: Guds navn er helligt i sig selv; men i denne bøn beder vi om, at det også må blive helligt hos os.

Det sker, når Guds ord forkyndes tydeligt og rent, og når vi som Guds børn lever efter det. Hjælp os til det, kære Far i Himlen! Men den, som forkynder eller lever anderledes, end Guds ord lærer, han krænker Guds navn. Bevar os fra det, himmelske Far!

Forklaring

Guds navn er udtryk for, hvordan Gud har vist sig for mennesker. Det er udtryk for, hvordan han fremtræder for os. "Hellig" betyder "adskilt fra alt andet og indviet til særlig brug". At Guds navn er helligt, vil derfor sige, at den måde, Gud viser sig for os på, er noget helt særligt.

Den første bøn tager afsæt i noget, som er givet, nemlig at Guds navn er helligt. Det betyder, at

det ikke er os, der skal *gøre* det helligt. Men vi beder om, at det også må blive helligt hos os, dvs. for os selv og dem, vi lever iblandt.

Med bønnen stiller vi os også til rådighed for Gud, så vi helligholder hans navn. Det sker ved:

- At vi forkynder Guds ord tydeligt og rent, fx i prædikener, andagter, personlige samtaler eller sange. Guds ord skal forkyndes tydeligt, altså nutidigt, relevant og personligt. Og det skal gøres rent, altså i overensstemmelse med Guds åbenbaring ved sin Søn og i sit Ord.
- At vi som Guds børn lever efter hans vilje. Det er nemlig aldrig tilstrækkeligt at have de rette meninger eller holdninger. Det afgørende er, at vi i det almindelige hverdagsliv lever efter Guds vilje, som vi får anvist i De ti Bud.

I sidste del af forklaringen siges det samme med negativt fortegn, nemlig at vi vanærer Guds navn ved *ikke* at forkynde ordet tydeligt og rent og ved *ikke* at leve efter det.

Vi beder derfor om Guds hjælp til at gøre det første og undgå det andet.

Den første bøn er også rettet mod fremtiden, idet vi beder om – og længes efter – at Guds navn ved Jesu genkomst må blive helligt, så alle mennesker erkender, at der kun er én sand Gud.

Den anden bøn

Komme dit rige

Det vil sige: Guds rige kommer af sig selv uden vores bøn; men i denne bøn beder vi om, at det også må komme til os.

Det sker, når vores himmelske Far giver os sin Helligånd, så vi tror hans ord, lever efter det og får evigt liv hos ham.

Forklaring

Guds rige er knyttet til Jesus Kristus, for med ham kom Guds rige til jord (Mark 1,15). Guds rige er ikke synligt som fx Danmarks rige. Men Guds rige findes, hvor Guds ord forkyndes og sakramenterne (dåb og nadver) forvaltes, og hvor mennesker tager imod evangeliet. Guds rige er derfor ikke identisk med en ydre kirke, fx Folkekirken. Guds rige består af alle de *mennesker*, som er døbt og tror på Jesus Kristus.

Grundlaget for den anden bøn er derfor, at Guds rige *er* kommet og "kommer af sig selv uden vores bøn." Det skete ved Jesu komme til jorden. Guds rige kommer også hver gang, nogen begynder at tro på Jesus. I den anden bøn beder vi om, at Guds rige må komme til os, og om, at vi må være redskaber for, at Guds rige kommer til andre mennesker. Det sidste drejer sig om mission.

Guds rige kommer til os i dag, "når vores himmelske Far giver os sin Helligånd", for som det fremgik af den tredje trosartikel, så er Helligånden livgiveren, som føder os på ny, hvilket er det samme som, at Guds rige kommer til os – og vi kommer ind i Guds rige.

Og så pointeres det, at det at være borger i Guds rige aldrig bare er et spørgsmål om at sige eller mene det rigtige, men især om, at vi som borgere i Guds rige lever efter hans vilje.

Som den første bøn havde et fremtidsaspekt, har den anden bøn det også. Vi beder nemlig også om, at Guds rige må komme synligt, når Jesus Kristus kommer igen og dømmes levende og døde (jf. den tredje trosartikel). I den anden bøn beder vi derfor også om, at vi må få evigt liv hos Gud.

Den tredje bøn

Ske din vilje som i himlen således også på jorden

Det vil sige: Guds gode vilje sker uden vores bøn; men i denne bøn beder vi om, at den også må ske hos os.

Det sker, når Gud forhindrer alle onde planer fra Djævelen, den faldne verden og vores syndige vilje, som ikke ønsker at hellige Guds navn og lade hans rige komme. Det sker, når Gud styrker og bevarer os i tillid til hans ord og i troen på ham, indtil vi dør.

Forklaring

Ligesom Guds navn og Guds rige er knyttet til Jesus Kristus, er Guds vilje det også. Fra én side set er Guds vilje sket, fordi Jesus er kommet til jorden og har fuldført frelsen. Derfor er det Guds vilje, at "alle mennesker skal frelses og komme til erkendelse af sandheden. For der er kun én Gud og én formidler mellem Gud og mennesker, mennesket Jesus Kristus." (1 Tim 2,4-5).

Guds vilje er altså sket, og den sker uden vores bøn; men med den tredje bøn beder vi om, at Guds vilje også må ske nu her hos os – trods den modstand, der altid rejser sig. Det sker, "når Gud styrker og bevarer os i tillid til hans ord og i troen på ham, indtil vi dør." Og det sker, "når Gud forhindrer alle onde planer fra Djævelen, den faldne verden og vores syndige vilje." Djævelen er den onde magt, som vi tog afstand fra i forsagelsen. Den faldne verden er den tidsånd, de samfundsstrukturer og de mekanismer, som ødelægger menneskers liv. Men hvert enkelt menneske har også en syndig vilje, som går på tværs af Guds gode vilje.

Med den tredje bøn beder vi altså om, at vi må være redskaber for Guds gode vilje blandt vore medmennesker, både på det personlige og samfundsmæssige plan. Den tredje bøn rummer derfor også bøn for syge, forfulgte, sultende og lidende mennesker.

Men der ligger også et fremtidsaspekt i den tredje bøn, for den er også en bøn og forventning om,

at Guds vilje, som altid har hersket i Guds bolig, Himlen, også må herske på jorden, dvs. på den nye jord, som Gud skaber til sin tid.

Den fjerde bøn

Giv os i dag vort daglige brød

Det vil sige: Gud giver dagligt brød også uden vores bøn, endda til onde mennesker; men i denne bøn beder vi om, at vi må værdsætte det og modtage vores daglige brød med tak.

Ved dagligt brød forstår vi alt, hvad vi behøver i livet og for at trives, fx mad, drikke, tøj, hjem, penge, ejendom, trofast ægtefælle, vore børn, gode kolleger, retfærdige myndigheder, godt vejr, fred, sundhed, ære, gode venner og naboer.

Forklaring

De tre første bønner retter vores opmærksomhed mod Gud – hans navn, rige og vilje. De tre sidste bønner retter vores opmærksomhed mod vores skyld, fristelser og ondskab. Den midterste og fjerde bøn retter vores opmærksomhed mod alle de behov og ønsker, vi har for det almindelige menneskeliv. Jesus, der lærte os Fadervor, markerer altså, at det er i orden at komme til Gud med alle ønsker og behov for hverdagslivet – alt det, der gemmer sig bag "det daglige brød". Samtidig markerer Jesus med de syv bønner i Fadervor, at alle disse behov for hverdagslivet ikke er det eneste, der skal fylde vores bøn. De to andre store temaer er Guds navn, rige og vilje samt vores skyld, fristelser og ondskab.

Forklaringen til den fjerde bøn understreger, at "Gud giver dagligt brød også uden vores bøn, endda til onde mennesker." Det er altid Gud, der kommer først. Hans godhed er der før vores bønner. Bøn er ikke en trylleformular, der skal fravriste en vrangvillig Gud nogle få gaver. Bøn er snarere at værdsætte Guds store gaver og modtage vores daglige brød med tak.

På den baggrund er den fjerde bøn en invitation til at takke Gud for hans store godhed imod os og bede om alt det, der hører til det daglige brød. Bemærk i eksemplerne, som *Katekismus Updated* nævner, at det daglige brød ikke bare er det, vi har brug for til lige nøjagtig at overleve, men også for at trives og have det godt.

I tillæg til de nævnte eksempler på dagligt brød kan nævnes: Bil, cykel, TV, mobiltelefon, computer, sommerhus, legetøj, en velfungerende daginstitution, gode legekammerater, hjælpsomme studiekammerater, afslappende ferier, gode oplevelser, et sundt selvværd – og tusind andre ting.

Bemærk, at den fjerde bøn ikke lyder "giv mig i dag mit daglige brød", men "giv os i dag vort daglige brød." Det markerer den bedendes ansvar for de medmennesker, der ikke har så meget som ham selv. I et rigt land som Danmark kan vi derfor ikke bede den fjerde bøn uden at hjælpe dem,

der ikke har nær så meget som os. Det kan vi fx gøre ved at give af vores penge til nødhjælp.

Den femte bøn

Og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere

Det vil sige: I denne bøn beder vi om, at Gud ikke vil se på vores synd og af den grund afvise vores bøn. For vi er ikke værdige til noget af det, vi beder om, og har heller ikke fortjent det. Men vi beder om, at han vil tilgive os alt af nåde. For vi synder daglig meget og fortjener Guds straf. Sådan vil vi også selv af hjertet tilgive og gøre godt mod dem, der gør os ondt.

Forklaring

Ligesom Guds navn, rige og vilje hænger nøje sammen, hænger også vores skyld, fristelser og ondskab nøje sammen.

Den fjerde bøn mindede om, at vi dør, hvis ikke Gud giver os det daglige brød. På tilsvarende måde minder den femte bøn om, at vi dør åndeligt, hvis vores skyld ikke bliver tilgivet.

I *Katekismus Updated* står der: "For vi er ikke værdige til noget af det, vi beder om, og har heller ikke fortjent det." Det understreger, at Gud ikke hører vores bøn, fordi vi har gjort os fortjent til det. Tværtimod. "Han vil tilgive os alt af nåde," dvs. uden vores fortjeneste. Gud forlader altså vores skyld for sin egen skyld!

Når der står, at "vi synder daglig meget," må det samtidig siges, at vi *oplever* omfanget af vores synd meget forskelligt. Der er ikke et krav, at man skal have en meget stor syndserkendelse. Det afgørende er ikke, hvor sønderknust man føler sig, men at man beder "forlad os vor skyld".

Det med skyld over for Gud uddyber Jesus i lignelsen om den gældbundne tjener (Matt 18,21-35). En konge havde en tjener, som skyldte ham 10.000 talenter, hvilket svarede til cirka 164.000 årslønninger, altså en fuldstændig uoverkommelig gæld. Jesus siger, at sådan er vores position over for Gud. På grund af den onde vilje, vi har i os, og alle de udtryk den får i vores liv i form af brud på Guds gode vilje, så har vi en gæld til Gud, der svarer til 164.000 årslønninger.

I den situation har vi kun én mulighed, og det er, at Gud eftergiver os gælden – som kongen eftergav sin tjeners gæld. Det er, hvad vi beder om med ordene "forlad os vor skyld". Vi kan være sikre på, at Gud svarer "ja" på den bøn, dels fordi han selv har lært os at bede sådan, dels fordi han lod Jesus betale vores uoverkommelige gæld.

Derfor er det indlysende, at vi også må forlade vore skyldnere. For der er nogle mennesker, som er skyldnere over for os – én har måske taget ære for noget, du har gjort, en anden har svigtet dig, eller en tredje har spredt onde rygter om dig. Sådan var det også med tjeneren i lignelsen. Der var

en medtjener, som skyldte ham, hvad der svarer til tre måneders løn – et anseeligt beløb, og dog en bagatel sammenlignet med de 10.000 talenter. Men her gik det galt for tjeneren. Han kunne ellers ville ikke eftergive sin medtjener de tre måneders løn. Resultatet blev, at tjeneren også mistede kongens tilgivelse, og han måtte arbejde 164.000 år (!) for at betale sin gæld tilbage.

Den fjerde bøn betyder ikke, at vi kan fortjene Guds tilgivelse ved at tilgive vores næste. Men den betyder, at når vi har fået vores ubetalelige gæld til Gud tilgivet, så er det den naturligste sag i verden, at vi tilgiver den, der fx har svigtet eller bagtalt os. Det vil i praksis som regel indebære et åbent opgør, hvor vi siger til vores medmenneske, at han har gjort ondt på den og den måde. Hvad enten han erkender sin skyld over for os eller ej, må vi *vælge* at lade tilgivelsen præge forholdet til ham. Eller for at sige det med forklaringens ord: "Sådan vil vi også selv af hjertet tilgive og gøre godt mod dem, der gør os ondt." En sådan tilgivelse tager ofte tid. Det er snarere en proces, vi skal leve i, end det er en forvandling fra det ene øjeblik til det næste.

Den sjette bøn

Og led os ikke ind i fristelse

Det vil sige: Det er ikke Gud, der frister os. Men i denne bøn beder vi om, at Gud vil beskytte os, så Djævelen, den faldne verden og vores syndige vilje ikke bedrager os til vantro, synd og fortvivlelse. Og vi beder om, at Gud vil bevare os, når vi fristes, så vi til sidst må vinde og beholde sejren.

Forklaring

Det kan lyde, som om den sjette bøn forudsætter, at Gud frister os. Det er dog ikke tilfældet. Derfor slår forklaringen også fast, at det ikke er Gud, der frister os. Det fremgår også af Jak 1,13.

Ordet "fristelse" kan også betyde prøvelse, og Bibelen rummer en del eksempler på, at Gud lader sine børn komme ud for prøvelser. Den sjette bøn kan derfor forstås nogenlunde sådan: "Gud, når du lader os komme ud for prøvelser, så styrk os, at prøvelserne ikke bliver til fristelser, som vi falder i, men hjælp os at stå fast, så prøvelserne bliver til en styrkelse af vores tro!" Jf. Jak 1,12: "Salig er den, som holder ud i prøvelse, for når han har stået sin prøve, vil han få livets sejrskrans, som Gud har lovet dem, der elsker ham."

Fristelserne kommer fra de samme tre fjender, som vi mødte i den tredje bøn: Djævelen, den faldne verden og vores syndige vilje. I den sjette bøn beder vi om, at Gud vil beskytte os mod disse stærke fjender, så de ikke "bedrager os til vantro, synd og fortvivlelse". Når man bliver bedraget, er der tale om, at man bliver ført bag lyset. For sent opdager man, at det, som man først troede, var i orden eller endda noget godt, alligevel er ondt og forkert.

Som Adam og Eva troede, at det var en gevinst at spise af træet (1 Mos 3), men opdagede, at det

i virkeligheden var til skade for dem, sådan kan det også gå for os, fordi Djævelen, den faldne verden og vores egen syndige vilje er dygtige til at bedrage. Derfor beder vi i den sjette bøn om, at Gud vil beskytte os. Intet mindre må der til, hvis ikke vi skal havne i vantro, synd og fortvivlelse. Vantro er det modsatte af tro. Synd er det modsatte af retfærdighed. Fortvivlelse er det modsatte af tryghed.

I den sjette bøn beder vi om, "at Gud vil bevare os, når vi fristes, så vi til sidst må vinde og beholde sejren." Det at vinde og beholde sejren drejer sig dybest set om at holde sig til Jesu sejr over de stærke magter, der frister os, og at tilbagevise fristelserne på samme måde som Jesus afviste Fristeren med et "der står skrevet" (Matt 4,1-11). For nogen kan det være en hjælp at sige Trosbekendelsen eller Fadervor, når man fristes.

At vi må vinde og beholde sejren drejer sig først og fremmest om at nå frem til den absolutte sejr og evige frelse i Himlen. Men i anden række drejer det sig om sejr i fristelserne midt i hverdagen. Disse sejre er relative, fordi vi måske modstår én fristelse, men falder i en anden, og fordi vi, selv når vi sejrer i en fristelse, dog stadig bærer på "den syndige vilje".

Den syvende bøn

Men fri os fra det onde

Det vil sige: I denne bøn beder vi om, at Gud vil befri os fra alt det, der kan skade os til krop og sjæl, ejendom og ære. Og vi beder om, at han vil føre os fra denne faldne verden hjem til sig i Himlen, når vi dør.

Forklaring

Ligesom den sjette har også den syvende bøn både et foreløbigt, relativt mål i livet her på jorden, og et fuldkomment, absolut mål "i Himlen, når vi dør".

Når vi beder "fri os fra det onde" sigtes der til alt det, som er ondt, og som vi oplever som ondt her i livet: "Alt det, der kan skade os til krop og sjæl, ejendom og ære." I den syvende bøn beder vi altså Gud om at befri os fra fx kræft, blodpropper, trafikulykker, depressioner og angst – al form for fysisk eller psykisk sygdom og lidelse. Vi beder også om at blive befriet for arbejdsløshed, fallit og tvangsauktion og fra at havne i nedværdigende situationer, fx som kriminalitet, narkomani eller spritbilisme.

Som bekendt bærer vi jo selv ansvar for flere af disse forhold – fed mad og for mange smøger kan give blodpropper, skødesløst forbrug af penge kan føre til fallit, og indtagelse af alkohol kombineret med bilkørsel kan være en dødelig cocktail. "Bed og arbejd" sagde de gamle munke. Det gælder også her. Når vi beder om at blive befriet fra det onde, så implicerer det også villighed til at gøre, hvad der står i vores magt for at undgå at blive ramt af det onde.

Men meget af det onde, som rammer os, er uforskyldt. Selv når vi gør, hvad der står i vores magt, kan vi ikke undgå skader på krop, sjæl, ejendom og ære. Men hvordan hænger det så sammen, at vi beder Gud om at fri os fra det onde, og så rammer det os alligevel? Det er et stort og relevant spørgsmål, som vi også var inde på under forklaringen til første trosartikel. Der henvises til de seks antydninger til et svar, som blev givet der.

Det fjerde af disse svar lød sådan: "Guds mål med os er langsigtet, nemlig at vi bliver bevaret hos ham. Derfor tillader han, at vi kommer ud for noget, som gør ondt; men som trods alt fremmer hans langsigtede mål." Dette er relevant i forbindelse med den syvende bøn, for i evighedens lys er "det onde" ikke primært det, der *gør* ondt, men det, der *er* ondt, hvilket vil sige: Det, som fører os bort fra Guds rige og dermed bort fra troens fællesskab med Jesus Kristus.

Det, vi i dybeste forstand beder om i den syvende bøn, er altså, at Gud vil bevare os hos ham i en sand tro til det evige liv. Det er det, der ligger i den anden sætning i forklaringen: "Og vi beder om, at han vil føre os fra denne faldne verden hjem til sig i Himlen, når vi dør."

Afslutning

For dit er Riget og magten og æren i evighed! Amen.

Det vil sige: Riget, magten og æren er og forbliver Guds. Derfor kan vi trygt regne med, at han i nåde hører vores bønner og svarer os.

Amen betyder: Ja, det skal ske sådan.

Forklaring

Som indledningen til Fadervor er en slags bekendelse til Gud, er afslutningen det også. De syv bønner beder vi i tillid til, at Riget, magten og æren er og forbliver Guds.

At Riget er hans, vil sige, at han altid skal regere i verden; det betyder også, at al rigdom er hans. At magten er hans, vil sige, at han er stærkere end alle andre magter, og at han har kontrol over alt. At æren er hans, vil sige, at alle åndsmagter, alle mennesker og alle andre skabninger må tilbede og ære ham som den eneste sande Gud.

Den, der sidder inde med al rigdom, magt og ære, er "Vor Fader i Himlen". Det er denne ene, al-mægtige Gud, vi beder til i Fadervor – endda en bøn, som hans Søn selv har lært os. "Derfor kan vi trygt regne med, at han i nåde hører vores bønner og svarer os." Hans svar vil ikke altid lade vores vilje ske, men altid sin gode vilje for os.

Det sidste ord "amen" lægger tryk på det, som er sagt i Fadervor. Det er en afsluttende bekræftelse på, at disse bønner står fast.

